

Před Žižkou vévodil Vítkovu Jan Hus

26.10.2023

Vítkovský památník byl dokončen před 90 lety. Před sochou Jana Žižky byl na vrcholu umístěný portrét Jana Husa, později zničený vichřicí.

Jan Žižka byl po své smrti po staletí vykreslován především jako heretik. S národním obrozením se tato představa rozplynula a husitství se postupně stávalo symbolem národa. Žižkovi byl díky jeho slavné bitvě předurčen Vítkov. Mezi první výrazné husitské ozdoby kopce patřily stožáry, které tu na svém pozemku nechal postavit Karel Hartig, vlastenec a propagátor husitských názvů žižkovských lokalit. Velkou senzací byl rok 1869, kdy se slavilo pět set let od narození Jana Husa. Na Vítkov tehdy proudily davы. Svolal je právě Hartig, který tu vyvěsil bílý prapor s červeným husitským kalichem. Jeho vlastenecké výboje vadily rakouské policii, která nařídila stožár strhnout. Když Hartig neuposlechl, dostal v Karlíně deset dnů žaláře. Policie za asistence vojáků stožár sice shodila, za pár dnů už ale stál nový, pevnější a obehnaný zídou.

O tři roky později byla v žižkovském tisku představena podoba první velké sochy Jana Žižky. Neměla stát na Vítkově, nýbrž dole na Prokopově náměstí. Nápad hlásal opět Hartig, budoucí starosta, tehdy ještě předseda žižkovské Občanské záložny, která na sochu věnovala 125 zlatých. Jenže to bylo málo a zadavatelé se kvůli nedostatečným finančním prostředkům přiklonili k provedení z levnějšího pískovce. Úkolem byl pověřen málo známý pražský sochař a řezbář Heidelberg, který Žižku s výškou 2,3 metru umístil na téměř čtyřmetrový podstavec. Když představil veřejnosti zmenšený model, úsměv a nadšení se tehdy ve tvářích žižkovských patriotů neobjevily — řezbářův Žižka byl strnulý, zahalený do ztěžklého pláště, bez dynamiky i gesta, zkrátka v něm nešlo poznat velkého vítkovského vítěze. Návrh byl zamítnut, Hartig se ale svého snu nevzdal a už roku 1882 v sále žižkovského hostince U Deklarace slavnostně podepisoval založení Spolku pro zbudování Žižkova pomníku. Právě tam vznikla myšlenka umístit ho na pustých západních pláních Vítkova. Přišel s ní jistý pan Kutina, který od stolu s pivem hřímal: „Nejpříhodnějším místem pro postavení pomníku Žižkova jest slavný a památný vrch Vítkov, který již sám o sobě jest nehynoucím pomníkem statečnosti a válečné slávy předků našich.“ Pro nedostatek financí ale nejdřív z kopce shlížel portrét Jana Husa, později zničený vichřicí. Roku 1891 byla pak vztyčena 24 metrů vysoká kašírovaná maketa Jana Žižky. I tu ale zničila větrná smršť.

Následovalo několik veřejných soutěží na podobu objektu. Do té první v roce 1912 přišly desítky návrhů, zvolen ale nebyl žádný. V den 500. výročí bitvy na Vítkově byl za účasti prezidenta T. G. Masaryka položen základní kámen budoucího monumentu, který věnovalo město Tábor. Protože po první světové válce sílila legionářská tradice, měl být Žižkův památník spojený s oslavou odboje a legionářským mauzoleem. Z dalších soutěží vyšel plán, že skulptura bude vévodit vrcholu kopce, zatímco správní, archivní a muzejní budovy vzniknou na jeho úpatí.

Jako vítězný byl po letech vybrán projekt Jana Zázvorky, pražského architekta a bohéma. V roce 1929 se

s architektem Janem Gillarem pustili do práce. Mimochodem, Zázvorkově dceři Stelle bylo tehdy sedm let a do dívenky, která se proháněla s klučími partami po Letné, by v té době nikdo neřekl, že se z ní stane jedna z nejslavnějších českých hereček. Památník byl dokončen v roce 1933. Tvůrci zvolili purismus, „čistý“ styl moderní architektury oproštěné od zdobnosti — i novodobá podoba hradu Karlštejna je právě v takovém slohu.

Těsně před válkou byla budova včetně vysokého podstavce hotova, socha na něm ale pořád nestála. Místo další soutěže byli osloveni tři velcí sochaři — Ladislav Šaloun, autor Husova pomníku na Staroměstském náměstí, Josef Mařatka, který navrhl pomník Praha svým vítězným synům pod Emauzy, a Bohumil Kafka, autor Štefánikovy sochy v Bratislavě. Vyhrál Kafka, který stihl dokončit sádrový odlitek v roce 1941 těsně předtím, než zemřel. Památník si zatím zabral wehrmacht jako skladiště. Po válce byla sádrová socha rozřezána a dopravena do slévárny, 14. července 1950, na výročí slavné bitvy na Vítkově, pak slavnostně odhalena. Komunistická propaganda tehdy rodáka z Trocnova vykreslila jako prostého syna českého lidu a vzor pro československou lidovou armádu.

Galerie

8 fotografií

Stavba sarkofagu pro počatitky presidenta-Osvoboditele
T. G. Masaryka v Památníku osvobození dospívá k ukončení.

